

UTDRAG AV INNLEGG I TRONTALEORDSKIFTE 19. OKTOBER 1976

Ved trontalen og budsjettforslaget har Regjeringen på vanlig måte lagt fram arbeidsplanen og sine politiske mål for det kommende året. Dette er det siste året før valg til nytt Storting.

I seg selv virker en slik nærhet foran et valg inn på det politiske ordskifte og den politiske virksomhet.

Dette er vanlig og naturlig i et demokrati som vårt.

Valget i 1973 skapte på mange måter en ny ^{politisk} / situasjon _{partier} i vårt land. Det var ingen som fikk noe flertall verken alene eller i avtalebundet samarbeid med andre partier.

- 2 -

Denne situasjonen bar muligheter i seg til mangel på stabilitet.

Vi bør så langt kunne trekke den slutning at slike vanskelige situasjoner er unngått, med noen ytterst få unntak.

Arbeiderpartiets mindretallsregjeringer er dannet på det grunnlag at Arbeiderpartiets program skal legges til grunn for regjeringenes arbeid, og at det skulle søkes et saklig samarbeid med Stortinget. Disse hovedlinjene er også lagt til grunn for det siste året av denne valgperioden.

Det er Arbeiderpartiets program som er grunnlaget for Regjeringens virksomhet.

Regjeringen er klar til et saklig samarbeid med

Stortinget og de politiske gruppene for løsning av de til dels betydelige oppgavene som ligger foran oss i det året som vi nå går inn i.

Trontaleordskiftet hittil har ingen tydelige tegn på at et fortsatt sak til sak samarbeid ikke skal være mulig.

Det er en del sentrale oppgaver som peker seg ut i norsk politikk på lengre sikt. Disse må ha sin selvfølgelig plass også i de mål som legges for vår politikk i det nærmeste året.

Vår utenriks- og sikkerhetspolitikk er ikke blitt mindre aktuell og problemfylt de siste årene. Heller kanskje tvert om. For et lite land som vårt er det en avgjørende forutsetning at det hersker en bredest mulig politisk enighet om de hovedlinjer som følges. Dette har vært en styrke

hittil. Det er også det for framtida. En av de viktigste sidene ved vårt forhold til verden rundt oss er nedfelt i arbeidet for å sikre naturressurser i havet og eksistensgrunnet for kystbefolkningen. Vi står nær foran utvidelser til den 200 miles økonomiske sone.

Den brede politiske enigheten som i alle fall i sluttfasen er skapt om disse viktige spørsmålene, er av stor verdi.

Når vi nå om noen måneder får ansvaret for disse betydelige havområdene, venter det oss nye muligheter, men også ^{nye store} utfordringer.

Gjennom den politikk vi skal innføre i disse områdene må vi vise oss verdige til det ansvar vi ^{nå} påtar oss. Det er ansvaret for de levende ressurser i havet, og for

- 5 -

de gjensidige rettigheter i forhold til nabolands økonomiske soner. Alt i alt er det et betydelig ansvar vi påtar oss i det internasjonale samfunnet.

Norsk økonomi er sunn og sterk. Oppgavene foran oss består i gjennom en målfast politikk å verne om denne styrken. Det er til alles beste. Det er en regjerings plikt å trekke opp linjene for den økonomiske politikk, og å lede denne.

Men en mindretallsregjering makter ikke dette ved egen politisk hjelp. Regjeringen har åpnet for samarbeid om hovedlinjene.

Det ville være lite smigrende for norsk demokrati om valgspekulasjoner skulle rive bort grunnlaget for styringsmuligheter i en viktig periode.

- 6 -

Regjeringens forslag om å føre arbeidsgiveravgiften tilbake dit den var før inntektsoppgjørene i år, er blitt kommentert av enkelte i dette ordskiftet.

Noen har ^{allerede} klart avvist et slikt forslag.

Jeg vil gjerne mane til noe mer forsiktighet på dette punktet enn det som er blitt vist av enkelte i denne debatten.

Det er ikke ukjent for noen at de høye sosiale utgiftene vi har pålagt oss selv å bære, virker tyngende for mange bedrifter og næringer.

Jeg regner med at avgiftenes virkning vil bli diskutert videre i budsjettsammenheng. Videre vil Regjeringen legge fram sine forslag om synet på differensiering av folkestrygdavgiften og konkrete forslag for å hjelpe utsatte næringer, som for eksempel Teko-industrien.

- / -

Men en vil snart oppdage at en ikke kan lure seg unna betalingen av høye sosiale utgifter bare ved andre måter å bokføre dem i regnskapet for vår felles økonomi.

Regjeringen har en klar målsetting for det kommende året i prioritering innenfor sosialsektoren.

Vi vil legge opp til en vesentlig heving av minstepensjoner og andre ytelser til pensjonister med lavest inntekt.

Dette koster penger. De må betales.

Det har vært noe forbausende at så mange bare har vært opptatt av avgiftenes virkning for næringslivet, uten samtidig å klarlegge sin holdning til konkret dekning av merutgiftene for folketrygden.

Regjeringen må advare mot en økonomisk politikk her som kan svekke mulighetene for en realistisk finansiering

- 8 -

av folketrygden i framtida, og som fratrar oss mulighetene for vesentlig heving av inntektene for de pensjonister som bare har minstepensjonen å leve av.

Spørsmål i tilknytning til energipolitikken i framtida har vært berørt i debatten.

I likhet med andre høyt utviklede industriland er det norske samfunn avhengig av en betydelig energitilførsel. Fra århundreskiftet fram til begynnelsen av 1970-årene fant det sted en tidobling av nasjonalproduktet i Norge, og samtidig foregikk det en tidobling av det samlede energiforbruket. Denne sammenhengen illustrerer at den gjennomgripende bedring i de økonomiske kår som har funnet sted gjennom vårt århundre henger nøye sammen med at vi bruker mekaniske energiformer

i steden for muskelkraft i de aller fleste næringer.

I perioden framover mot neste århundreskifte vil det ikke lenger være det samme behov som tidligere til å betone den økonomiske vekst som et viktig mål i den økonomiske politikken. Men selv om produksjonsveksten ikke framstår som noe hovedmål, mener Regjeringen at det bør og vil finne sted en viss fortsatt øking i den økonomiske standard. Som det ble gjort rede for i St.meld. nr. 50 om naturressurser og økonomisk utvikling er det som et mellomalternativ lagt til grunn en gjennomsnittlig årlig vekstrate i nasjonalproduktet på mellom 3 ½ og 4 %. Finanskomiteen ga sin tilslutning til dette under behandlingen av denne meldingen.

Jeg vil ved dette høve ikke komme nærmere inn på de forskjellige tanker og åveinger som ligger bak denne

tallmessige forutsetning. Jeg vil bare peke på at vi trenger en fortsatt økt tilgang av varer og tjenester i årene framover for å løse gjenstående økonomiske og sosiale problemer i vårt land.

Stortinget drøftet for om lag 1 år siden St.meld. nr. 100 for 1973-74 om energiforsyningen i Norge. Regjeringen tar sikte på i løpet av et par år å legge fram en ny stortingsmelding med reviderte mål og prognoser for energitilgang og energiforbruk. Disse ^{tige spørsmål} vil også bli behandlet i langtidsprogrammet 1978-81, som vil bli lagt fram for Stortinget i vårsesjonen 1977.

Selv om mange faktorer ennå er usikre, kan vi fortsatt med stor sikkerhet gå ut fra at det norske samfunnet vil trenge en økt energitilgang i årene som kommer. Det er

imidlertid grunn til å tro at veksten i energiforbruket ikke lenger vil bli like høy som veksten i den alminnelige økonomiske virksomhet. Dette skyldes delvis at Regjeringen vil legge opp en energipolitikk som bevisst tar sikte på å dempe forbruket. Dessuten står vi trolig nå ved inngangen til en fase hvor vi ekspanderer sterkere i mindre energikrevende næringer enn i kraftkrevende industrigrener.

Vår nasjonale tilgang av energi er uvanlig god i internasjonal sammenheng. Som det eneste land i verden dekker vi hele vårt elektrisitetsbehov ved vannkraft, og vi har ennå kraftkilder som ikke er bygd ut. I tillegg kommer petroleumsressursene på vår kontinentalsokkel. Ut fra enkle vurderinger av tilgang og bruk skulle det ikke være nødvendig med noen demping av energiforbruket i Norge.

Men Regjeringen mener at vi må anlegge en annen synsvinkel. Med en forventet økende internasjonal knapphet på energi, må også det norske samfunn tilpasse sitt forbruk til dette. Vi har videre klare hensyn å ta til vern om natur.

Planleggingen av energiforsyningen må skje samtidig på to plan, et mer kortsiktig opp til ca. 10 år, og et mer langiktig planleggingsperspektiv. Planleggingen for de nærmeste 10 år må være nokså konkret, fordi det tar såpass lang tid å planlegge og gjennomføre den utbygging som måtte trengs. Men selv innenfor en såpass kort planleggingsramme som 10 år er det ikke lett med sikkerhet å fastslå forbruksutviklingen. Det økonomiske tilbakeslag i 1974 og 1975 var naturlig nok ikke tatt med i tidligere planer og prognoser. Det viser seg nå at forbruksveksten

også av andre grunner ser ut til å bli svakere enn tidligere antatt.

Da Stortinget drøftet Stmeld. nr. 100 om energiforsyningen, var det regnet med at de nye vannkraftverk Stortinget hadde vedtatt, og andre som var under planlegging, ville dekke kraftbehovet fram til 1985. Nå ser det ut til at disse prosjektene vil dekke behovet for enda noen år.

Vannkraftverk vil trolig kunne dekke behovet helt fram til 1990.

Dette er et meget viktig, nytt innslag i vår energipolitikk. Det har gitt oss enda noen år til å forberede beslutningene om hvordan vi skal dekke kraftbehovene etter at vannkraftutbyggingen er slutt.

Vi har nå rimelig tid til rådighet, både for å vurdere enkeltprosjektene i vannkraftutbyggingen, og

for å vurdere de alternative energiformer etter den tid.

Det er derfor ingen grunn til å bringe inn elementer av uro, i vår hjemlige energidebatt.

I andre land fortoner dette spørsmålet seg annerledes.

I de land hvor man enten allerede har måttet ta standpunkt til nye energiformer, eller står overfor å måtte gjøre dette i meget nær framtid, vil den energipolitiske diskusjon bli preget av denne tidsnød. Vi har en rimelig tid til en rolig vurdering av disse spørsmål.

Miljøvernministeren omtalte i går enkelte sider ved behovet for å økonomisere med bruk av elektrisk energi. Industriministeren vil komme noe nærmere tilbake til dette spørsmålet senere i debatten. Noen tiltak, f.eks. i industrien og i overføringsteknikk, vil kunne få virkning

allerede i løpet av en 10-års periode. Andre økonomiserings-tiltak, kanskje særlig de som berører boligoppvarming, isolasjon m.v. vil neppe gi de store utslagene i det samlede forbruk innenfor en såpass kort periode som 10 år. Jeg ser da bort fra mer drastiske prisforhøyelser om en mener det er rett.

Den billige vannkraften er en viktig nasjonal ressurs for Norge.

Den har hatt stor betydning for den økonomiske og industrielle utviklingen.

Den har bidratt til å lette hverdagen for bedrifter og private husholdninger.

Den har skapt et spesielt forbruksmønster.

Av mange grunner trengs økonomisering i bruken av elektrisk kraft i framtida.

Et realistisk program for å oppnå dette vil bli utarbeidet.

Men enkeltstående drastiske tiltak her, f.eks. ved å satse energisparingen utelukkende på sterke prisøkinger over kort tid vil kunne gi betydelige skadevirkninger for så vel arbeidsplasser som private husholdninger.

Et energispareprogram bør inneholde en rekke tiltak som virker sammen over tid.

I dette må det selvsagt tas hensyn til de reelle behov mange i våre klimatiske forhold har for lys og varme.

Det er sløsing og uøkonomisk bruk som må bekjempes, ikke forbruk av energi som gjør hverdagen lettere under våre klimatiske forhold.

Vi bør innenfor rimelige rammer legge opp en energipolitikk som tar hensyn til et internasjonalt ansvar for fordeling av energi til økonomisk svakstilte land og til knapphet på enkelte kjente energikilder.

Vi bør delta aktivt i forskning, nasjonalt og internasjonalt for økonomisering med energi og frambringelse av nye energikilder. Men det er uforsvarlig å drive en energipolitikk som setter tusener av norske arbeidsplasser i fare i framtida.

Regjeringen har som kjent i St.meld. nr. 91 for foregående sesjon lagt fram sine planer for oljeboring nord for 62⁰N. Meldingen er på vanlig måte til komitebehandling, og jeg forstår at den trolig vil komme opp til behandling

i Stortinget i løpet av høstsesjonen. Det er derfor ingen grunn til å bruke mye tid på denne saken nå. Men etter at det i programutkast og i presseuttalelser fra to av sonderingspartiene er slått til lyd for å utsette prøveboringene, vil jeg gjerne gi en kort uttalelse om Regjeringens holdning.

Av hensyn til de betydelige distriktsutbyggingsproblemene vi har i mange av våre kystdistrikter, er det naturligvis av største viktighet å bringe på det rene, så snart det er praktisk mulig og forsvarlig, hvilke petroleumsressurser som måtte være til stede utenfor de ulike delene av kysten nord for 62⁰N. Så snart de sikkerhetsmessige, fiskerimessige og alle andre forhold etter en helhetsvurdering gjør det forsvarlig å sette i verk forsøksboring, bør vi etter Regjeringens vurdering derfor gjøre dette.

Hvis det viser seg at her er drivverdige funn, vil vi kunne bringe en helt ny dimensjon inn i distriktsutbyggingen i de nordlige deler av Norge. Hvis det ikke lykkes oss å finne drivverdige funn, må vi ta dette til etterretning, og orientere vår politikk etter det.

Etter en samlet vurdering av alle forhold er Regjeringen kommet til at prøveboring vil kunne begynne i 1978.

Det har hittil ikke kommet fram opplysninger av betydning som skulle betinge at Regjeringen endrer sin plan på dette punktet.